

Posudek rigorózní práce

Název práce: Český terminologický slovník z oblasti horolezectví a sportovního lezení

Autor práce: Mgr. Ondřej Jesenský

Vedoucí práce: Doc. Jiří Baláš, Ph.D.

Oponent práce: PhDr. Michal Frainšic, Ph.D.

Předkládaná práce je originální, věnuje se aktuálnímu a v dané skupině společensky potřebnému tématu. Autor zmiňuje několik logických argumentů pro vznik českého terminologického slovníku z dané oblasti, včetně následné návaznosti na další terminografické projekty. Vytvořený slovník by mohl přispět ke správnému používání a ukotvení pojmů, což je důležité i s ohledem na vzrůstající zájem o horolezení a sportovní lezení obecně, a to zejména v souvislosti s rozvojem umělých stěn, s osobností Adama Ondry a jeho výkonů, ale také se zařazením sportovního lezení do programu olympijských her v roce 2020.

Název předkládané rigorózní práce plně koresponduje s jejím obsahem. Práce je rešeršního charakteru v rozsahu 76 stran a 9 příloh včetně Českého terminologického slovníku z oblasti horolezení a sportovního lezení v rozsahu 48 stran. V úvodu autor nastiňuje problematiku, důvody a potřebnost vzniku odborné práce s tímto zaměřením.

Teoretická část je složena ze dvou kapitol. V první, s názvem Historie sportu a její význam pro rozvoj terminologie, autor naznačuje souvislosti s historií světového a českého horolezení, skalního lezení, boulderingu a sportovního lezení a zmiňuje také některá stěžejní slovníková témata. Kapitoly jsou jasné, přehledné a věcné. Autor vhodně používá vybrané zdroje, avšak od konce strany 22 až do poloviny strany 28 nenalzáme žádnou použitou literaturu, není tedy jasné, odkud bylo čerpáno. V druhé teoretické kapitole se autor zaměřil na přehled slovníkové literatury, na problematiku teminografie, na odůvodnění potřeby vzniku této práce, ale také na slovtvorbu, morfologií a lexikologií. Problematika je přehledně řazena do kapitol a podkapitol a na závěr následuje přínosná rekapitulace a shrnutí toho nejpodstatnějšího. Zpracovaná teoretická část potvrzuje autorův dostatečný vhled do problematiky.

Literární zdroje obsahují 74 titulů (chybně uvedeno 76, díky špatnému číslování zdroje č. 22 a 23 a zdvojení zdroje č. 62 a 67), převážně české literatury. Výběr literárních podkladů je v dostatečném rozsahu, přínosné by mohlo být využití (závěrečných) vědeckých prací z pracovišť věnujících se jazyku jako takovému.

Cíl práce je výstižný a koresponduje také s cílem uvedeným v abstraktu a v závěru práce. Dílčí úkoly upřesňují autorovu práci spočívající především v analýze odborných a

popularizačních publikací, v pochopení historických souvislostí a v získání dostatečného vhledu do jazykových disciplín nebo do tvorby nových lexikálních jednotek.

Jako výzkumná metoda byla použita syntéza primární a sekundární literatury. Autor naznačuje problematiku obsáhlosti oblasti daného tématu, která souvisí i s dalšími vědními obory. Při tvorbě hesel autor vycházel nejen z různých dostupných písemností, ale čerpal a konfrontoval zjištěnou slovní zásobu také s odbornou mluvenou formou včetně té hovorové. Celý proces výběru hesel a výkladu jejich významu je stěžejní částí této práce a je obtížné se při této činnosti zcela vyhnout jisté subjektivitě. Bylo by přínosné při obhajobě více rozvést, jakým způsobem se snažil autor zajistit, co největší objektivitu při výběru hesel i při rozhodnutí o konečné podobě definice. Jaké byly např. klíčové podmínky?

Výsledky a diskuse jsou uvedeny v jedné společné kapitole a seznamují s konečnou podobou slovníku včetně rozboru zkoumané terminologie, zastoupení jednotlivých lexikálních jednotek z různých pohledů a s jejich původem a způsobem vzniku, odvozování či změny této slovní zásoby. Přínosné jsou praktické příklady, které autor v průběhu diskuse uvádí. Autor rozebírá také problematiku slangových a expresivních výrazů a shrnuje, že v práci se objevují hesla ze spisovné, hovorové a obecné češtiny, ale i z oblasti slangu a vulgarismů. Výsledkem předkládané práce je vytvořený Český terminologický slovník z oblasti horolezectví a sportovního lezení, který obsahuje přibližně 1000 hesel a je součástí příloh rigorózní práce. Hesla jsou řazena abecedně, někdy obsahují pro přehlednost také podkategorie a u každé lexikální jednotky je uvedena základní terminologická a gramatická charakteristika. I přes zjevnou pečlivost zpracování, můžeme ve slovníku nalézt několik nedostatků či podnětů k vysvětlení. Jedná se např. o nejednotnost uvádění velkých či malých písmen u některých „podobných“ hesel – Reverso/reverso; Twistlock (str. 111); twist lock (str.135); quicklock (str. 111); Tricams nebo na str. 123 je použitý výraz Prusíkův uzel i níže prusíkův uzel. V některých případech je pojem vysvětlen za pomoci pojmu, na který není dále uveden odkaz (např. flashovat nebo OS, které je použito při vysvětlení hesla izolace jako lezecký styl, u kterého nenalézáme vysvětlení, zkratka je vysvětlena u hesla styl sportovního lezení). Přínosné by také mohlo být vysvětlení některých použitých zkratk (např. u pojmů klasifikační stupnice alpská a britská na str. 111 a 112). Některá podobná hesla jsou vysvětlena totožně (věž vs. skalní věž) některá rozdílně (chyt vrut vs. vrut). V práci se opakuje několik významově stejných lexikálních jednotek, která jsou definována totožně (lezení nepískové skalní / nepískové skalní lezení), s menšími odlišnostmi (nadhodnocená cesta / cesta nadhodnocená) nebo s jednou variantou více popsanou (lezení technické / technické lezení).

Celkově po formální stránce hodnotím práci jako pečlivě zpracovanou s minimem gramatických chyb (převážně se výjimečně jedná o čárky ve větách) či překlepů (např. str. 22 dole „80. tet“ nebo str. 46 „Trávníče_“). Dále zmiňuji několik formálních nedostatků. V textu chybí odkaz na grafy číslo 1 a 3 a na přílohu číslo 9. Autor někdy používá nejednotně názvy

slovních druhů jako např. na str. 40 – „substantiva, adjektiva, verba a příslovce“, lze použít adverbia. Na str. 71 a 72 chybí uvozovky při přímé řeči.

Některé nedostatky spatřuji také v práci s literaturou. V textu nalézáme odkaz na použitou literaturu, kterou však nenalézáme v seznamu literatury (např. na str. 18 a 19 Creasey, 2000 nebo na str. 33 Hilgertner, 1934) nebo naopak je uvedena v seznamu literatury, ale není použita v textu (Černík, Sekyra, 1969; Hlavsa, Hrušková, Hůrková-Novotná, 2005; Petráčková, Kraus 2001). V seznamu literatury nalézáme nejednotnost, některé tituly obsahují číslo ISBN a některé nikoliv. Nejednotně jsou uváděny také závěrečné práce (většinou bez uvedeného pracoviště). V práci je použita pouze jedna metodologická publikace, bylo by jistě přínosné využití dalších zdrojů a to zejména zaměřených na využitou metodu z oblasti jazykovědy. Při opakovaném citování zdroje Petr, 1986 (str. 46), není jasné, o kterou publikaci, ze dvou zmíněných v seznamu literatury, se jedná.

Jazyková a stylistická úroveň odpovídá vědecké práci a je na vysoké úrovni. Práce je zpracovaná v dostatečném rozsahu.

Celkově hodnotím práci jako velmi přínosnou a prakticky využitelnou v dané oblasti. Autor prokázal zaujetí a zájem o kvalitní zpracování tématu, samostatnost v řešení vědeckého problému v nárocích na rigorózní práci a dostatečný vhled do problematiky, kterou zpracoval. Autorovi se podařilo vytvořit zdařilý slovník, který obohatí zkoumanou oblast a to v prostředí od široké veřejnosti až po aktivní horolezce a sportovní lezce.

Otázky k obhajobě:

- Jakým způsobem jste snižovali subjektivitu při výběru a tvorbě jednotlivých lexikálních jednotek? Viz otázka v textu.
- Jaká literatura byla použita od str. 22 dole do poloviny str. 28, kde neuvádíte žádný zdroj?
- Ve slovníku se objevuje heslo výzbroj, nikoliv však výstroj, z jakého důvodu? Objasněte rozdíl těchto pojmů.
- V definicích hesel používáte slova styl a způsob, osvětlete rozdíl mezi těmito termíny.
- Jakým způsobem bude dále využíván či prezentován vytvořený slovník?

Hodnocení celkem: Doporučuji práci k obhajobě

Datum: 9.1.2017

Podpis: Michal Frainšic